Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Braşovu, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Donneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. sĕu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
a administraţiune, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. sĕu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 206. | Braşovŭ, Sâmbătă, 18 (30) Septemvre | 1893.

Petiţiunea contra rĕspunsurilorŭ dela Boroşŭ-Şebişŭ.

Braşovŭ, 17 Septemvre v.

Ce-i prea multŭ nu-i sănĕtosŭ! Acésta o dovedesce noulŭ debutŭ alŭ şoviniştilorŭ din oposiţiă în contra rĕspunsurilorŭ Maiestăţii Sale dela Güns şi Boroş-Şebişŭ.

Pe când mai avea óre-care înţelesŭ ca oposiţionalii sĕ se sêmţă încâtva ameninţaţĭ în nisuinţele lorŭ de dreptŭ publicŭ prin aceea, că în rĕspunsulŭ prea înaltŭ datŭ deputaţiunei municipiilorŭ la Güns, s'a stabilitŭ principiulŭ, că nicĭ pe cale constituţională nu este admisibilŭ a tinde la schimbarea pactului bilateralŭ dualistŭ dintre Ungaria şi Austria, pe atuncĭ ataculŭ lorŭ îndreptatŭ în contra rĕspunsurilorŭ date la Boroş-Şebişŭ episcopilorŭ românĭ, Pavelŭ şi Meţianu, se înfăţişéză ca unŭ actŭ de adevĕrată rĕsvrĕtire în contra ordinei publice şi a aceloraşĭ aşeḑăminte constituţionale, pentru a cărora apĕrare oposiţia se crede „datóre“ a arunca mănuşa guvernului.

Astăḑĭ ne este cunoscutŭ şi cuprinsulŭ acelei petiţiunĭ a stângei estreme, care va avé sĕ servéscă ca basă a discusiunei asupra rĕspunsurilorŭ majestatice dela Boroşŭ-Şebişŭ. Cetitorii noştri se vorŭ convinge din tecstulŭ ei, ce'lŭ publicămŭ mai josŭ, până la ce gradŭ oposiţiunea estremă maghiară este stăpânită de spiritulŭ de ură şi de intoleranţă faţă cu Românii şi cu celelalte naţionalităţĭ din acestŭ statŭ.

Ei mergŭ în petulanţa lorŭ rĕutăciósă până a lua în apĕrare pe faţă escesele vandalice dela Oradea mare, declarându-le ca o „lucrare de legitimă apĕrare a societăţii, la care acésta era îndreptăţită şi îndatorată“ şi caracterisându-le ca „nisce neînsemnate escese de stradă“.

Se plângŭ cei din stânga estremă, că în rĕspunsulŭ datŭ Episcopului Pavelŭ a fostŭ condamnată acésta lucrare, fiindŭ timbrată ca „şovinismŭ esageratŭ“ şi că în schimbŭ n'a conţinutŭ acestŭ rĕspunsŭ nicĭ unŭ cuvêntŭ în contra „nisuinţelorŭ duşmane statului“, ce au fostŭ descoperite de preotulŭ sĕu propriu.

Absurditatea acestei pretensiunĭ e totŭ aşa de mare, ca cinismulŭ, cu care faptele cele mai mârşave de agresiune violentă se încunjură cu aureola legitimei apĕrărĭ. Oposiţionalii ungurĭ au o ideiă fórte şuchiată despre chiămarea constituţională a capului statului, décă vorŭ sĕ-lŭ degradeze la rolulŭ unui poliţaiu alŭ şovinismului specificŭ maghiarŭ, şi décă îi insinuă sĕ se facă ecoulŭ unorŭ acusaţiunĭ murdare, luândŭ de banĭ bunĭ ceea ce a scrisŭ o unéltă nenorocită unguréscă în contra Episcopului Pavelŭ.

In petiţia, ce au ticluit'o stângacii în contra rĕspunsului dela Güns, se accentuéză cu aplombŭ posiţia înaltă, ce trebue sĕ o ocupe coróna peste partide şi se ḑice, că fiindŭ ea amestecată în luptele partidelorŭ politice, îşĭ derógă numai din vaḑa ei.

Ei bine, cum se unesce acestŭ principiu cu monstruósa însinuare ca coróna sĕ se amestece în certele pătimaşe dintre Ungurĭ şi Românĭ? Cum putea Monarchulŭ, fără a-şĭ deroga înaltei sale posiţiunĭ, sĕ se ocupe de ceea ce a scrisŭ Pituk şi foile şoviniste din Oradea-mare contra Episcopului?

Dér e învederatŭ, că din petiţiunea despre care vorbimŭ, rĕsuflă intoleranţa şi ura de rassă cea mai crudă. Aicĭ principiile şi argumentele nu mai folosescŭ nimicŭ.

I-ar fi dér fórte uşorŭ guvernului a respinge insinuaţiunile nebune ale independenţilorŭ din Budapesta décă ar avé curagiulŭ de a face odată frontŭ faţă cu şovinismulŭ desmăţatŭ. Póte sĕ le arate din tecstulŭ rĕspunsurilorŭ date, mai alesŭ a celui adresatŭ Episcopului Meţianŭ, că a dojenitŭ încă peste mĕsură pe credincioşii lorŭ românĭ.

Ar puté sĕ nimicéscă guvernulŭ, cu constituţia în mână, şi cealaltă imputare, că s'ar fi ignoratŭ „naţiunea maghiară alcătuitóre de statŭ“, vorbindu-se în rĕspunsŭ totŭ numai de „pacînica înţelegere între naţionalităţĭ“ şi fiindŭ pusă „naţiunea maghiară pe aceeaşĭ tréptă cu naţionalităţile“.

Cei din stânga estremă au în vedere numai naţiunea maghiară genetică, pe când constituţia, care recunósce esistenţa mai multorŭ naţionalităţĭ, vorbesce de-o naţiune unguréscă ca *naţiune politică* şi rangéză astfelŭ şi naţiunea maghiară genetică între naţionalităţile, ce compunŭ naţiunea politică.

Ce bună ocasiune de a sdrobì acusaţiunile lorŭ neîntemeiate. Dér ministeriulŭ Wekerle, care în cestiunea naţionalităţilorŭ e ascunsŭ sub o plapomă cu Kossuthiştii, nu va fi capabilŭ de a face acésta, pentru că prin actele sale anterióre — a se vedé enunciaţiunile ministrului Csaky în causa maghiarisării învĕţământului — s'a alăturatŭ deja părerii anticonstituţionale şi ilegale, ce o profeséză estremii în privinţa raporturilorŭ dintre naţionalităţile statului.

„Gyalázat!“*)

Bihorŭ, Septemvre 1893.

Aşa sună verdictulŭ deprimătorŭ enunţatŭ la Boroşŭ-Şebişŭ de Majestatea Sa, celŭ mai înaltŭ judecătorŭ asupra vandalismului din Oradea-mare.

Oare vorŭ mai avé poftă vandalii lui Pituk a se lăuda atâtŭ cu corifeulŭ lorŭ nebunŭ, câtŭ şi cu faptele lorŭ patriotice? Oare, de cumva între aceştĭ vandalĭ au fostŭ şi de aceia, carĭ în afacerile lorŭ scriu „a király nevében“ (în numele Regelui), vorŭ mai avé obrazulŭ sĕ stea la loculŭ acela? Oare Varjasi şi Sipos Orbán, inspectorĭ şcolarĭ regescĭ, carĭ au avutŭ şi ei parte la vandalismulŭ infamŭ, vorŭ mai cuteza a scrie după numele lorŭ „M. királyi tanfelügyelö“. (Inspectorŭ de şcóle reg. ung.)? Oare guvernulŭ, pe cei timbraţĭ cu „gyalázat“ îi va mai suferi în posturĭ onorifice şi ca inspectorĭ ai educaţiunei? Dér peste totŭ óre din partea guvernului regescŭ s'a făcutŭ ceva seriosŭ şi sincerŭ spre a sci şi a pedepsi, pe cei carĭ suntŭ „gyalázatos“-i)? Nu credŭ, pentru-că atuncĭ nu s'ar fi încumetatŭ a pregăti alte „gyalázat“-urĭ pe la Beiuşĭ şi Bogsigŭ, tocmai atuncĭ, când monarchulŭ s'afla între Românĭ.

Firesce, că scopulŭ lorŭ a fostŭ a înnegri pe Românĭ şi în deosebĭ pe Episcopulŭ Pavelŭ; au păţit'o însĕ şoviniştii, pentru-că ce au pregătitŭ altora, a căḑutŭ pe capulŭ lorŭ, şi „gyalázat“-ulŭ ce l'a enunţatŭ Monarchulu atuncĭ, când ei cugetau că şĭ facŭ merite patriotice, va rĕmâné pe ei o pată, ce nu o vorŭ puté spăla nicĭ cu tótă apa fluviului Tisza, dér cu atâtŭ mai puţinŭ cu enunciaţiunile piţigoiului Tisza Pişta.

Acestŭ Pişta adecă — puiu alŭ lui Tisza Kálmán, care ca celŭ mai turbatŭ antagonistŭ alŭ Românilorŭ, a răcnitŭ de pe fotoliulŭ ministerialŭ, că Românii sĕ iésă din ţéră — în congregaţiunea comitatului Bihorŭ, ţinută în 20 Sept., a propusŭ, ca congregaţiunea sĕ-şĭ esprime regretele sale faţă de cele întêmplate contra Românilorŭ din Bihorŭ, cu carĭ şi păn'acum au vieţuitŭ Maghiarii în coînţelegere frăţéscă s. a... Frumósă coînţelegere, când mai unŭ pătrarŭ de milionŭ de Românĭ, ce suntŭ în comitatulŭ Bihorŭ, au la comitatŭ în centru numai unŭ subnotarŭ, acesta e recunoscutŭ de toţĭ, ca unulŭ dintre cei mai apţĭ funcţionarĭ, şi totuşĭ s'au ridicatŭ înaintea lui nisce copilandri. Din 17 solgăbirăi, ca din graţiă, e asemenea numai unulŭ românŭ şi aşa mai încolo. La alegerea no-

*) Infamiă

FOILETONULŬ „GAZ TRANS.“

Paulette.

De George *Rolin*.

Totŭ Parisulŭ mai de frunte mergea séra în Jardin d'Eté, ca sĕ admire pe ţintaşulŭ-măestru italianŭ, Salvatori. Este adevĕratŭ, că Salvatori făcea lucrurĭ de minune. Acestŭ Italianŭ, cu putere bărbătéscă, simpaticŭ şi plinŭ de graţiă, nicĭ odată n'a lipsitŭ de pe bine teatrului. Glónţele din puşca lui sdrobiau totŭ cu atâta siguritate globurelele aruncate în aerŭ, cum găuria sticlele şi scotea din ele stupuşele, orĭ desfăcea în douĕ o carte de jocŭ.

Salvatori avea unŭ însoţitorŭ cu numele Peppo, care avea misiunea, ca sĕ arunce globurelele de sticlă, când se producea stăpânulŭ sĕu, sĕ ţină cărţile, sĕu sticlele, orĭ sĕ ia între dinţĭ cotorulŭ unei rose. Tóte acestea erau funcţiunĭ, carĭ l'ar fi costatŭ vieţa, décă Salvatori ar fi făcutŭ cea mai mică greşélă.

Când după sfîrşitulŭ producţiilorŭ Peppo eşia înaintea publicului, fiă-care se mira de curagiulŭ ce-lŭ are.

— „Orĭ te plătesce fórte bine, orĭ ai încredere necondiţionată în elŭ“ 'i observà odată cine-va în Jardin d'Eté.

— „Bah!“ rĕspunse Peppo, „Incă nu s'a turnatŭ glonţulŭ acela, care sĕ mĕ omóre pe mine, apoi afară de acésta măestrulŭ nicĭ odată nu ţintesce greşitŭ“.

Cu tóte acestea mulţĭ clătinau din capŭ şi chiar nicĭ baletistele din „Ḑina mării“ nu prea erau convinse. Numai mica Paulette, care în fiă-care séră producea, pentru trei francĭ, pe Ḑina, se părea, că împărtăşesce siguranţa lui Peppo.

— „Da, de monsieur Salvatori“ ḑicea ea „nicĭ-odată nu m'aşĭ teme“.

— Oho! asta însémnă atâtŭ, că eştĭ amoresată în Salvatori“ strigà cam o jumĕtate duzină dintre cameradele sale.

Intr'o séră sala se umplu éră şĭ sardele. Directorulŭ şedea mulţumitŭ în odaia sa, când de odată se deschide uşa şi în pragŭ apare Salvatori.

— „Ce nenorocire!“ strigà.

— „Nenorocire?“

— „Tocmai acum am vĕḑutŭ, pe Peppo, bétŭ tunŭ“.

— „Ce sĕ facemŭ?“

— „Nime nu va voi sĕ-lŭ înlocuéscă....“

— „Ei, acuşĭ vomŭ vedé“.

Directorulŭ eşi din odaiă, după Salvatorĭ.

— „Sĕ vină toţĭ în sala de probă!“ strigà directorulŭ cătră inspecţionistŭ.

Cincĭ minute mai târḑiu întregŭ personalulŭ: cântăreţĭ, cântăreţe, gimnasticĭ, jonglenrĭ, membri baletului ş. a. erau adunaţĭ în sala de probă.

Directorulŭ intrà împreună cu Salvatori. Scóse din portofelŭ o hârtiă vinţiă şi o ţinŭ susŭ în aerŭ.

— „Peppo, care obicĭnuia sĕ ajute d-lui Salvatori, aḑĭ nu póte veni; dau acéstă hârtiă de 500 francĭ aceluia, care îi va ocupa loculŭ.“

Mişcare viuă. Câte-o mână se ridica fóră voiă, dér totŭ aşa de repede se retrăgea.

Directorulŭ arătà altă bancnotă.

— „O miiă de francĭ.“

Tăcere adêncă.

Directorulŭ vĕḑu, că ar fi fără succesŭ a-şĭ mai forţa recomandaţia. Puse banii în busunarŭ şi eşi. Atuncĭ o mică baletistă păşi încetŭ îndĕrĕtulŭ lui, îi eşi înainte, se plecà, şi ḑise:

— „Domnulŭ meu, décă-mĭ permiţĭ, eu stau la disposiţia d-lui Salvatori.“

— „D-ta — Paulette?“

— „Da, d-le directorŭ!“

Toţĭ se îmbulḑiau înainte, ca sĕ arunce o privire asupra copilei, — căcĭ abia era de 16 anĭ, dér de-o frumseţe deosebită — Ea cu pĕrulŭ ei blondŭ undulătorŭ, cu costumulŭ ei graţiosŭ, îţĭ aducea aminte de acele figurĭ de porcelanŭ, pe carĭ le vedemŭ espuse pe mese de ripsŭ.

— „Paulette, aicĭ este miia de francĭ“.

— „Mulţumescŭ, stăpâne. Mie-mĭ face bucuriă, când potŭ sĕ fiu de ajutorŭ lui monsieur Salvatori.“

— „Ah, décă-ţĭ face plăcere, e cu totulŭ altceva“ ḑise directorulŭ, bucurându-se nespusŭ de multŭ, că, fără de-a jertfi banĭ, a eşitŭ din încurcătură.

Cu acésta se depărtà, pe când Salvatori îi da Paulettei instrucţiunile cele mai necesare. Când s'a sfîrşitŭ îi ḑise:

— „Aşadéră m'ai înţelesŭ? Aruncĭ în aerŭ globurelele de sticlă şi eu ţintescŭ asupra lorŭ. Cartea o ţii fórte gingaşŭ între douĕ degete, ér celelalte le închiḑĭ, braţulŭ ţi-lŭ întinḑĭ — şi eu descarcŭ. Apoi iai între dinţĭ o rosă, te întorcĭ de jumĕtate cătră mine şi stai nemişcată. Eu descarcŭ — şi rosa cade. Nu e nicĭ unŭ periculŭ în acésta; 'eu sunt pe deplinŭ sigurŭ în lucrulŭ meu. Atâta e totŭ; scĭ acum